

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 10.5.2007
СОМ(2007) 242 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА
ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ
ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Съобщение относно Европейска програма за култура в глобализиращия се свят

{SEC(2007) 570}

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА
ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ
ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Съобщение относно Европейска програма за култура в глобализацията се свят

„Културата обединява всички мечти и усилия, насочени към оформяне на облика на човечеството. Културата изисква един парадоксален договор: многообразието да бъде принцип на единството, а различията да бъдат поощрявани, не за да разделят, а за да допринесат към богатството на културата. Европа, това е една култура или нищо.“ Дени дьо Ружмон

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Културата е залегнала в центъра на човешкото развитие и цивилизация. Културата кара хората да се надяват и да мечтаят, като стимулира усещанията ни и предлага нови начини за възприемане на действителността. Тя сплотява хората като поражда страсти и общуване по начин, който много повече обединява отколкото разделя. Културата трябва да се възприема като комбинация от отличителни духовни и материални особености, които характеризират дадено общество или социална група. Тя обхваща както литературата и изкуствата, така и начина на живот, ценностните системи, традициите и вярванията.

Както Дарио Фо съвсем правилно е отбелязал: *„още преди обединяването на Европа на икономическо равнище или преди възприемането и на ниво икономически интереси и търговия, именно културата свързваше всички страни от Европа. Изкуствата, литературата и музиката са обединяващата връзка на Европа“*. Всъщност, европейците споделят общо културно наследство, което е плод на вековни традиции в творчеството, миграционните потоци и обмен. Те също ценят и се радват на едно богато културно и езиково многообразие, което е вдъхновявало и продължава да вдъхновява редица страни по целия свят.

Своеобразието и успехът на Европейския съюз се дължат на способността му да уважава разнообразното и преплетено историческо минало, езици и култура на държавите-членки, като същевременно установява разбирателство и общи правила, които осигуриха мир, стабилност, благоденствие и солидарност – и заедно с тях, огромно разнообразие на културното наследство и творчество, което се обогати допълнително от последователните разширявания. Така единството в многообразието, зачитането на културното и езиково разнообразие и поощряването на общото културно наследство са залегнали в самите основи на европейския проект. Това е нужно, повече от когато и да било, в сегашния глобализиращ се свят.

В днешна Европа културният обмен е по-оживен и динамичен от всякога. Предвидената от Договора за ЕС свобода на движение улесни значително трансграничния културен обмен и диалог. Благодарение на комуникационните нововъведения, повишаването на достъпа до културни дейности и търсенето на предмети на културата е безпрецедентно. Същевременно глобализацията увеличи контакта с повече различни култури от всички краища на света, като така засили любознателността ни, способността за обмен и взаимно обогатяване с чуждите култури и допринесе за разнообразието на обществата. Все пак, това повдигна въпроси относно идентичността на Европа и нейната способност да поддържа единни многокултурни общества.

В световен мащаб, културното многообразие и межкултурен диалог се превърнаха в главно предизвикателство за глобалния ред, основан на мира, взаимното разбирателство и зачитане на общи ценности, като насърчаването и защитата на правата на човека и опазването на езиковото богатство. В тази връзка, влизането в сила на 18 март 2007 г. на Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване се възприема като решителна стъпка, за която ЕС е допринесъл значително.

Културното богатство и разнообразие на Европа е тясно свързано с нейната роля и влияние в глобален мащаб. Европейският съюз не е просто икономически процес или търговска сила, той вече с право е възприеман като безпрецедентен и успешен социален и културен проект. ЕС представлява, а трябва да се стреми в още по-голяма степен, да бъде пример за „нежна сила“, като се основава на стойности и норми като човешко достойнство, солидарност, толерантност, свобода на изразяването, зачитане на разнообразието и межкултурния диалог, ценности, които ако са подкрепяни и насърчавани, могат да бъдат вдъхновение за утрешния свят.

Културното богатство на Европа, основаващо се на разнообразието си, е във все по-голяма степен преимущество в един нематериален и базиран на знанието свят. Европейският културен сектор вече дава с особено бързи темпове стимул на икономическите дейности и трудовата заетост на територията на целия ЕС. Културните дейности подпомагат и едно интегриращо общество и допринасят за борбата против бедността и социалното изолиране. Както беше отбелязано в заключенията на Европейския съвет през пролетта на 2007 г., творците с предприемачески дух и активната културна индустрия са уникален източник на иновации за в бъдеще. Този потенциал трябва да се оценява още повече и да бъде изцяло оползотворен.

Цел на съобщението

Все по-ясно се осъзнава факта, че ЕС има уникална роля в насърчаването на богатството и разнообразието на своята култура, както в рамките на Европа, така и в световен мащаб. Всепризнато е също така, че културата е неизменен фактор при постигането на стратегическите цели на ЕС за благоденствие, солидарност и сигурност, а освен това е гарант за по-силно присъствие на международната сцена.

На базата на обширни консултации¹ това Съобщение изследва взаимовръзката между културата и Европа в глобализацията и предлага цели за нова програма на ЕС за културата. Тази програма ще бъде обща за всички заинтересовани страни (Комисията, държавите-членки, Европейския парламент и с участието на гражданско общество). Затова Комисията се стреми и към установяване на нови партньорски отношения и методи на сътрудничество между тях.

2. ПРИНОСЪТ НА ЕС КЪМ КУЛТУРАТА²

По принцип понятието „култура“ е трудно определяемо. То може да се отнася към изящните изкуства, включително различни произведения на изкуството, културни продукти и услуги. „Културата“ има и своя антропологически смисъл. Върху нея се основава символичният свят на значенията, вярванията, ценностите, традициите, които намират израз в езика, изкуството, религията и митовете. В тази си роля тя има фундаментално значение за човешкото развитие и сложната плетеница от идентичности и обичаи в индивидуален и общностен план.

В контекста на настоящото Съобщение вниманието ще бъде насочено към значимостта на различните аспекти на културата при разработването на стратегии, както в рамките на ЕС, така и с трети страни.

Действията на ЕС в сферата на културата се основават върху Договора. Член 151 гласи:

„Общността дава своя принос за разцвета на културата в държавите-членки, като защита тяхното национално и регионално многообразие и същевременно извежда на преден план общото културно наследство.“

„Действията на Общността са насочени към насърчаване на сътрудничеството между държавите-членки и, ако е необходимо – подкрепа и допълване на техните действия в следните области [...]“

„Общността и държавите-членки подкрепят сътрудничеството с трети страни и компетентни международни организации в сферата на културата и в частност със Съвета на Европа“

„Общността взема предвид културните аспекти при своята дейност по силата на други разпоредби на настоящия договор, по-специално, за да защита и развива разнообразието на нейните култури.“

Поради това културата продължава да бъде отговорност главно на държавите-членки, а в някои страни, свързаните с нея въпроси до голяма степен се разрешават на регионално или дори на местно равнище. Например в член 151 не се споменава за хармонизиране на законодателството и нормативните актове на държавите-членки. Действията на ниво ЕС трябва да се предприемат при пълно съблюдаване на принципа на субсидиарност, като ролята на Общността е не да измества, а да допълва и подкрепя

¹ Виж http://ec.europa.eu/culture/eac/communication/consult_en.html и http://ec.europa.eu/development/body/theme/human_social/pol_culture1_en.htm

² За повече подробности вижте приложения работния документ на службите „Опис на дейностите на Общността в областта на културата“.

действията на държавите-членки, като зачита тяхното многообразие и насърчава обмена, диалога и взаимното разбирателство.

2.1. Ролята на вътрешните политики и програми на ЕС

ЕС вече допринася за насърчаването на културните дейности в Европа чрез своите програми и политики по различни начини:

- Общностните програми в областта на културата бяха особено продуктивни. Настоящата програма „Култура“ (2007—2013 г.)³ ще продължи да съдейства за улесняване на взаимното разбирателство, окуражаване на творческия дух и насърчаване на взаимното обогатяване на нашите култури. Тя ще подпомогне хиляди културни организации при създаването и осъществяването на културни и артистични проекти, като допринесе за опознаването и разпространението на европейското културно наследство, насърчава културния обмен, художественото и литературно творчество и превод. Ще окаже подкрепа и на активните на европейско равнище органи в областта на културата и ще почете значими европейски културни постижения чрез европейски награди в сферата на архитектурата, културното наследство и музиката, наред с европейските столици на културата.
- Редица други програми оказват огромно положително въздействие върху културата чрез специфични културни проекти, практикуването на чужди езици с оглед на тяхното разпространяване или стимулирането на тясната взаимовръзка между обучението и културата, както и личните културни изяви. Сред тези програми са: „Европа за гражданите“ (2007—2013 г.)⁴, която също се основава на отнасящия се до културата член от Договора и насърчава активната гражданска позиция, както и програми в подкрепа на обучението през целия живот (вкл. Еразмус и Еразмус Мундус), многоезичието и младежкия обмен.
- В областта на киното и аудиовизията програма МЕДИА⁵, която работи от 1991 г., стимулира конкурентоспособността на европейската аудиовизуална индустрия. Тя е създадена и за да насърчава межкултурния диалог, да увеличава взаимното опознаване между различните култури в Европа и да развива културния потенциал. Освен това, на 16 ноември 2005 г. беше приета Препоръка относно филмовото наследство и конкурентоспособността на обвързаните с него промишлени дейности, която определя конкретни действия в областта на филмовото наследство.

---

³ Решение 1855/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г., (ОВ L 372, 27.12.2006 г.).

⁴ Решение 1904/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г., (ОВ L 378, 27.12.2006 г.).

⁵ Решение 1718/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2006 г., (ОВ L 327, 24.11.2006 г.).

- Редица други финансирани от Общността програми имат значителен принос за културата. Оказваната подкрепа посредством кохезионната или политиката за развитие на селските райони могат да способстват за насърчаване на възстановяването на културното наследство или стимулирането на творческите области на индустрията за по-голяма атрактивност на дадени региони, или за подкрепа на обучението на професионалисти в сферата на културата. Това се отнася и за развитието на информационното общество (напр. инициативата „Дигитални библиотеки“, която цели улесняване на интернет-достъпа до разнообразното културно и научно наследство на Европа) или изследванията (с Рамкова програма за научни изследвания).

Редица политики на Общността играят важна роля и във формирането на регулаторната рамка за културния сектор:

За действията на Общността съгласно член 151, параграф 4 от Договора, често е предизвикателство да се намери правилния баланс между различните легитимни цели на обществената политика, включително и насърчаването на културното разнообразие.

- Съществува силна връзка между поощряването на културата и творчеството и законодателството на ЕС относно авторското право. То защитава правата на производителите, авторите и хората на изкуството, за да се гарантира, че получават адекватни приходи за своите творби и се осигурява широко разпространение на защитени творби и фонограми, като това стимулира достъпа на гражданите до богатото и разнообразно културно наследство на Европа.
- Директивата “Телевизия без граници”, приета през 1989 г., чрез определяне на условията за трансгранично излъчване на ТВ предавания, в предела на Европейския вътрешен пазар, създаде правна рамка за свободното разпространение на европейски аудиовизуални носители в ЕС. Това значително допринесе за засилване на медийния плурализъм и културното разнообразие. В тази връзка, културното многообразие се стимулира и чрез насърчителни мерки по отношение на европейски и независими продукции.
- В сферата на държавните помощи, с въвеждането на член 87, параграф 3, буква г)⁶ чрез Договора от Маастрихт, съображенията от културен характер придобиват повече тежест. Съгласно тази разпоредба в миналото Комисията е одобрила широк набор от национални мерки, които са били в полза на музеи, обекти на национално наследство, театрални и музикални продукции, печатни културни медии, кинематографичния и аудиовизуалния сектор.

---

⁶ „помощи за подпомагане на съхраняването на културното наследство, когато тези помощи не оказват неблагоприятно въздействие на условията за търговия и конкуренцията в Общността до степен, която противоречи на общия интерес, може да се считат за съвместими с общия пазар“.

- ЕС е обявил 2008 г. за Европейска година на межкултурния диалог⁷, за да даде израз и ясно да се очертаят най-добрите практики и процеси в межкултурния диалог с оглед въвеждането на устойчива стратегия след 2008 г. Специално внимание ще бъде отделено на многоезичното измерение на този диалог.
- И накрая, на базата на съществуващи финансирани от Общността програми, Комисията желае 2009 г. да бъде Европейска година на творчеството и иновациите чрез образование и култура, за да повиши обществена информираност, насърчи дебата по политиките в държавите-членки и допринесе за стимулирането на творчеството, иновациите и межкултурните познания.

През последните години държавите-членки опитват нови форми на гъвкаво сътрудничество, за да работят по-тясно за преследване на общите цели. Съветът одобри многогодишен работен план за периода 2005—2007 г.⁸ и бяха разработени гъвкави форми на сътрудничество по въпроси като например мобилността на музейните сбирки. Редовните министерски срещи също допринесоха за обмена на най-добри практики и диалог по политиките.

В своите доклади и препоръки Европейският парламент редовно призовава за засилване на сътрудничеството⁹. Освен това, Европейският икономически и социален комитет и Комитетът на регионите подчертават ролята на гражданското общество и на местните и регионални власти.

Чрез този опит, съчетан с резултатите от процеса на обстойни консултации, предприети за изготвяне на това Съобщение, Комисията стигна до заключението, че е настъпило времето за разработване на обща програма за културата, нови партньорства и методи на сътрудничество с държавите-членки, с гражданското общество и трети страни.

2.2. Външни отношения на ЕС

Културата е призната като важна част от главните програми и инструменти на ЕС за сътрудничество¹⁰, а също така и в двустранните споразумения на Общността с трети страни. Това също е ключов елемент на развиваното със Съвета на Европа сътрудничество, което позволи съвместното провеждане на Дни на европейското културно наследство, както и на някои дейности в Западните Балкани.

⁷ Решение 1983/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г., (ОВ L 412, 30.12.2006 г.).

⁸ Заключение от 2616-то заседание на Съвета по въпросите на образованието, културата и младежта, 15—16 ноември 2004 г.

⁹ Ред. Доклад относно културното сътрудничество в Европейския съюз – Giorgio Ruffolo - A5-0281/2001.

¹⁰ Като Споразумението от Котону със страните от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, Програмата за добросъседство и партньорство със съседни страни и Русия, и Инструмента за развитие и сътрудничество за Азия, Централна и Латинска Америка.

От дълги години се осъществяват изключително разнообразни културни проекти и програми, като част от оказваната от Общността финансова и техническа помощ във всички развиващи се региони по света. Тези културни дейности са насочени към запазването и възстановяването на места, представляващи културно наследство, създаването и разпространението на произведения на изкуството, учредяването или възстановяването на музеи, изграждането на местен капацитет от културни дейци и хора на изкуството, наред с организирането на големи културни прояви. Комисията също така управлява фондове и дейности в подкрепа на създаването и укрепването на различните културни браншове, по-специално филмовия и аудиовизуалния сектор в страните-партньори, както и за стимулиране на местния достъп до културното разнообразие и мероприятия в трети страни.

В тясна връзка с това, Общността все повече концентрира вниманието си върху насърчителни действия в подкрепа на човешките права, включително защитата и стимулирането на културните права, правата на местното население, на малцинствените групи и социално изолираните хора.

Като един от главните инструменти за мир и предотвратяване на конфликти, межкултурният диалог очевидно е сред основните цели на подобни действия. Приоритетни дейности в тази насока бяха предприети под тласък на консултативната група, създадена от председателя на Комисията, което *inter alia* доведе до основаването в Александрия на Евро-средиземноморската фондация за межкултурен диалог „Анна Линд“ и започването на специален дебат за културата, в рамките на политическия диалог с редица трети страни.

Комисията наскоро започна да укрепва и своята публична дипломация, включително културните мероприятия, нерядко в сътрудничество с и между културните институции на държавите-членки, за предаване на важни послания за Европа в трети страни, за нейната идентичност и опит в изграждането на мостове между различни култури.

На по-общо ниво, Комисията е предложила многогодишни тематични програми съгласно финансовите перспективи 2007—2013 г., за финансиране на действията на Общността в развиващите се страни и региони от една страна и на международно ниво от друга страна. Тематичните програми „Инвестиране в хората“ и „Недържавните субекти и местните власти в развитието“ съществуват за допълване на географското сътрудничество чрез стратегическите документи на страните в областта на културата. Проведените от държавните и правителствени ръководители през юни 2006 г. проучвания на общественото мнение¹¹ ясно показват, че под натиска на глобализацията преобладаващата част от гражданите на Европа, желаят тя да има по-голямо световно присъствие посредством външна политика, която изцяло представя нейните ценности. Разбира се културата заема централно място в този многостранен подход за постигане на съгласие.

---

¹¹ Когато Европейският съвет одобри предложението на Комисията „Европа в света – практически предложения за по-добра съгласуваност, ефективност и прозрачност“ – COM(2006) 278.

Бързото влизане в сила на Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, показва нагледно новата роля на културното многообразие на международно равнище: като заинтересовани страни, Общността и държавите-членки са се ангажирали да укрепят нова културна опорна точка за световно управление и устойчиво развитие, особено чрез засилване на международното сътрудничество.

3. ЦЕЛИ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПРОГРАМА ЗА КУЛТУРА

Осъщественият през 2006 г. процес на обширни консултации, позволи на Комисията да установи силно единомислие относно нова програма на ЕС за културата по начин, който надгражда постигнатото и подсилва текущите дейности. Тя ще се основава на три взаимосвързани направления от цели:

- Насърчаване на културното многообразие и межкултурния диалог;
- Насърчаване на културата като творчески двигател в рамките на Лисабонската стратегия за растеж и заетост;
- Поощряване на културата като жизненоважен елемент за международните отношения на Общността.

Тези цели ще направляват действията на ЕС напред. Всеки участник ще бъде призован да даде своя принос при пълно спазване на принципа на субсидиарност:

- За държавите-членки и техните региони, това ще означава доразвиване на техните политики в областите, които имат връзка с общите цели и полагане на усилия за активизиране на съвместни дейности, *inter alia* посредством открит метод на координация и проучване на възможностите за финансиране от Общността;
- За заинтересовани страни в сферата на културата като професионални организации, културни институции, неправителствени организации, европейски мрежи, фондации и др. това ще означава сериозен ангажимент за диалог с институциите на ЕС и подкрепа на разработването на нови политики и дейности на ЕС, наред с развиване на диалога между самите тях;
- За Комисията това ще означава мобилизиране на нейните вътрешни и външни политики, финансирани от Общността програми, както и обновена роля на активизиране, обмен на добри практики и диалог с всички възможни участващи страни.
- За всички заинтересовани страни това ще значи обновено отношение към партньорството и участието в дейностите на ЕС за постигането на тези цели.

Следващата част изяснява подробно всяка една от тези общи цели.

3.1. Културно разнообразие и межкултурен диалог

„Именно изкуството е способно да оформя личността на младите хора, така че да отвори тяхното съзнание, да заложи уважението към другите и желанието за мир“.
Йехуди Менухин

Разцвета на културите на държавите-членки по отношение на тяхното национално и регионално разнообразие е важна цел на ЕС, посочена и в Договора за ЕО. За да можем едновременно да изведем общото ни наследство на преден план и отчитане на приноса на всички съставлящи обществото култури, като за нуждите на културното разнообразие трябва да се полагат грижи в контекста на отвореност и обмен между различните култури. Тъй като живеем във все по-многокултурни общества, трябва да насърчаваме межкултурния диалог и межкултурните познания. Това е съществено в условията на глобализиращата се икономика и повишаване на трудовата заетост, приспособимостта и мобилността на хората на изкуството и работещите в културния бранш, както и мобилността на произведенията на изкуството. Тъй като главно гражданите се възползват от развиващото се културно разнообразие, е необходимо да улесним техния достъп до културата и нейните произведения.

Вниманието следва да се насочи към следните конкретни цели:

- Стимулиране на мобилността на хората на изкуството и професионалистите в сферата на културата, както и на разпространението на артистичните изяви отвъд националните граници;
- Мобилизиране на обществени и частни ресурси в полза на мобилността на хората на изкуството и работещите в културния бранш в ЕС;
- Подпомагане на мобилността на произведенията на изкуството и други артистични изяви;
- Подобряване на европейската координация относно аспектите, които засягат мобилността на работещите за културата в рамките на ЕС, с оглед на нуждите на краткосрочната и периодична мобилност между държавите-членки.
- Стимулиране и засилване на межкултурното познаване и диалог, по-специално чрез развитие на „културното опознаване и изразяване“, „социалната и гражданска компетентност“ и „комуникацията на чужди езици“, като част от главните компетенции за обучението през целия живот, които бяха открити от Европейския парламент и Съвета през 2006 г.¹².

---

¹² Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно ключовите компетенции за обучение през целия живот (2006/962/ЕО) (ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10.).

3.2. Културата като творчески двигател в рамките на Лисабонската стратегия за растеж и заетост

„Интелекта е програмиран да създава различия“. Франческо Алберони

Браншовете на културата и творческите дейности допринасят значително за европейския БНП, растеж и заетост. Нека вземем за пример наскоро проведено за Комисията независимо проучване, което показва, че през 2004 г. повече от 5 милиона души са работили за културния сектор, което се равнява на 3.1 % от общото трудово заето население в ЕС на 25-те. Културният сектор е допринесъл за около 2.6. % от БНП на ЕС през 2003 г., със значително по-голям ръст от общия за икономиката между 1999 и 2003 г.¹³. Тези сектори и творческия дух, който поражда, са изключително важен актив за икономиката и конкурентоспособността на Европа в условията на глобализация.

Ролята на културата за подкрепата и стимулирането на творческия дух и иновациите трябва да бъдат изследвани и насърчавани. Творческия дух е основата за социалните и технологични иновации, следователно е важен стимул за растежа, конкурентоспособността и трудовата заетост в ЕС.

Следва да се обърне внимание на следните конкретни цели:

- Насърчаване на творчеството в образованието, посредством потенциала на културата като конкретен принос/метод за обучението през целия живот и популяризиране на културата и изкуствата под официална и неофициална образователна форма (включително и чуждоезиковото обучение).
- Стимулиране на изграждането на капацитет на културния сектор, чрез подкрепа на обучението по управленски способности, предприемачество, опознаване на европейските измерения/пазарни дейности и развитие на иновативни източници на финансиране, включително спонсорство и подобрен достъп до тях.
- Развиване на творчески партньорски отношения между културния и останалите сектори (ИКТ, научни изследвания, туризъм, социални партньори и др.) за засилване на социалното и икономическо въздействие на инвестициите в културата и творчеството, по-специално по отношение на стимулирането на растежа и заетостта, развитието и привлекателността на различни градове и райони.

¹³

Виж проучване за Икономиката на културата в Европа, проведено от КЕА за Европейската комисия, 2006 г. на адрес: http://ec.europa.eu/culture/eac/sources_info/studies/studies_en.html.

3.3. Културата като жизненоважен елемент в международните отношения

„Всяка култура се ражда чрез смесване, взаимодействие и сблъсъци, докато, цивилизациите изчезват при изолация.“ Октавио Пас

Като страни по сключената Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, Общността и държавите-членки потвърдиха своята ангажираност за развитието на нова, проактивна културна роля на Европа в контекста на международните отношения и при интегрирането на културата, като жизненоважен елемент в отношенията на Европа с партниращи страни и райони. Това ще способства за опознаването и разбирането на европейската култура по света.

За да се постигне това интегриране, е изключително важно да се развие активен межкултурен диалог с всички страни и всички региони, например посредством езиковите връзки на Европа с редица страни. В тази връзка е от значение да се насърчава и богатството на културното многообразие на нашите партньори, да се обръща внимание на местната идентичност, да се стимулира достъпа до културата на местното население и да се развива икономически ресурс, който може да има пряко въздействие върху социалноикономическото развитие.

Като се има пред вид това, ЕС ще следва така наречения „паралелен подход“, който се състои в:

- системно интегриране на културните аспекти и различни компоненти на културата във всички политики, проекти и програми за външни отношения и развитие – като средство за подобряване на неговите дипломатически усилия, жизнеността и устойчивостта на всички сътрудничества на ЕС; както и
- подкрепа на конкретни културни дейности и мероприятия, тъй като културата и нейното разпространение сами по себе си са ресурс, а културният достъп трябва да бъде от приоритетно значение за политиките на развитие.

Следва да се обърне внимание на следните конкретни цели:

- допълнително развиване на политическия диалог в сферата на културата с всички страни и региони и стимулиране на културния обмен между ЕС и трети страни;
- подпомагане на достъпа както до европейския, така и до останалите пазари на културни продукти и услуги от развиващите се страни, чрез целеви действия и спогодби, които осигуряват преференциално отношение или спомагателни търговски мерки;
- да се използват външната политика и политиките за развитие с оглед защита и насърчаване на културното разнообразие, чрез финансова и техническа подкрепа за опазването и достъпа до културното наследство от една страна и активното насърчаване и популяризиране на културните дейности по целия свят от друга;

- да се гарантира, че всички програми и проекти за сътрудничество са напълно съобразени при тяхното съставяне и осъществяване, с местната култура и допринасят за повишаване на достъпа до култура и средства за културно изразяване, включително до контакти между самите хора. Образованието е изключително важно, както и защитаването на идеята за включване на културата в образователните програми в развиващите се страни на всички нива;
- да се стимулира активното участие на ЕС в работата на международни организации, които се занимават с култура и в инициативата на Обединените нации „Алианс от цивилизации“.

4. НОВИ ПАРТНЬОРСТВА И РАБОТНИ МЕТОДИ

За да осъществи програмата си за култура, Европа трябва да разчита на стабилно партньорство между всички участници в четири съществени измерения.

4.1. По-нататъшно развитие на установения диалог с културния сектор

Комисията е решена да търси конструктивен диалог със сектора, който би осигурил рамка за редовен обмен на становища и добри практики, входящ материал за процеса на съставяне на политики, проследяване и оценяване.

За целите на легитимността, културният сектор трябва да продължава да се преорганизира колкото е възможно, за да се позволи определянето на представителни участници в диалога. Комисията приветства напредващото структуриране, което вече се осъществява с възникването на някои представителни организации, както и структури за сътрудничество, като платформа на гражданското общество за межкултурен диалог.

Все пак Комисията отчита специфичните характеристики на сектора, особено неговата разнородност (професионални организации, културни институции с различна степен на независимост, неправителствени организации, европейски и неевропейски мрежи, фондации и т.н.), както и липсата на комуникация в миналото между областите на културата и други нейни дейци и предизвикателствата, които произтичат от това по отношение на по-доброто структуриране на сектора. Резултатът от това е отслабване на влиянието на културния сектор на европейско равнище.

Пред вид подобряването на диалога между Комисията и тези различни субекти, Комисията предлага следните стъпки:

- Да предприеме опознавателно очертаване на сектора, за да се определи и по-добре да се познава пълния кръг от участници в него;
- Да създаде “Културен форум” за консултиране на заинтересованите страни и насърчаване създаването на самоструктурираща се платформа или набор от платформи на заинтересованите страни;

- Да насърчава изразяването на представителни гледни точки от страна на отделни творци и интелектуалци на европейско ниво (“посланици на културата”), включително проучване на възможността и осъществимостта на онлайн виртуален европейски форум, който да позволи обмена на възгледи, артистично изразяване и достъп до гражданите;
- Да окуражава социалните партньори в културните сектори да продължат да развиват техния независим социален диалог, съгласно член 138 и член 139 от Договора. На тази база вече съществуват комитети за секторен социален диалог за сценичните изкуства и аудиовизуалния сектор;
- Да внесе културно измерение в европейските обществени дебати, чрез използване на представителствата на Комисията. Поставянето на културата в центъра на вниманието ще стимулира диалога и тя ще достигне до нова публика.

4.2. Създаване на отворен метод на координация

Както беше споменато, държавите-членки приеха съвместен работен план за 2005—2007 г. на заседание на Съвета. Сега е необходимо работният план да бъде обновен и Комисията вярва, че е настъпило времето държавите-членки да придвижат тяхното сътрудничество с една стъпка напред, чрез използване на отворения метод на координация. (ОМК) като механизъм на действие в духа на партньорство.

ОМК предлага подходяща рамка за сътрудничество в сферата на културата между държавите-членки. Това е необвързваща, междуправителствена рамка за обмен на политики и целеви действия, подходящи за област като тази, където правомощията остават до голяма степен на ниво държави-членки. Тя се състои в договаряне на общи цели, редовно проследяване на напредъка към тях и обмен на най-добри практики и информация, за да се стимулира взаимното обогатяване със знания.

ОМК съществуват в сферите на заетостта, социалната защита, образованието и младежта. ОМК в тези области са спомогнали за укрепване на процеса на формулиране на политики в държавите-членки, тъй като редовното участие в европейския процес оформя профила на тези политики на национално ниво и допълнително ги стимулира. То също така дава възможност на държавите-членки да научат повече една за друга. Позволява и на субектите в тези политики да имат присъствие на европейско равнище, което иначе не би било възможно.

Важно е обаче в оформянето на ОМК в тази област, изцяло да се вземат предвид специфичните особености на културния сектор. Това предполага, в духа на партньорство с държавите-членки, възприемането на гъвкав подход, водещ до определянето на общи цели с олекотена система за редовно отчитане.

Комисията предлага като действия въз основа на настоящото съобщение, Съветът на министрите да одобри предложените по-горе цели, като определи приоритети и постигне споразумение за осъществяване на последващ контрол на всеки две години. Като част от този контрол, Комисията ще изготвя съвместен проекта доклад с представители от държавите-членки на високо равнище през две години, като обобщава главните теми и тенденции и обсъжда напредъка в държавите-членки по общите цели.

Държавите-членки ще се насърчават да приобщят напълно местните и регионални органи и заинтересованите от културата страни в национален мащаб, в процеса на последващ контрол и описване в националните доклади на начин на тяхното участие. На ниво ЕС, Комисията ще включи заинтересованите страни в процеса, чрез споменатия по-горе Културен форум. В годината, предхождаща публикуването на доклада, Комисията ще организира събрание, за да обобщи приноса на гражданското общество.

Европейският парламент, Икономическият и социален комитет и Комитетът на регионите следва да участват в процеса.

В преследването на целите на външните отношения ще се впише по подходящ начин и съответната рамка на външните отношения на ЕС, заедно с министрите на външните работи. Комисията ще се стреми, както и държавите-членки, да се повиши координацията на дейностите в ЕС по отношение на културното сътрудничество. Това ще включва установяването и обмена на най-добри практики. Подготовката на Стратегически документи на страните и Стратегии за съвместна помощ ще продължи да бъде в центъра на усилията за по-добра координация и съгласуваност.

4.3. Подкрепа на разработването на аргументирани политики

Комисията ще играе подкрепяща и координираща роля, когато е необходимо, във връзка с всички от горепосочените цели и предложения за ОМК.

Преследването на горепосочените цели предполага подобряване на осмислянето на приноса на културния сектор за Лисабонската програма, с оглед на улесняване на разработването на аргументирани политики. То включва обмен на налична информация, разглеждане на казуси, сътрудничество в методологиите за оценяване и анализ на въздействието. То обаче изисква и преразглеждане, и когато е необходимо, подобряване на националната статистическа информация и осигуряване на по-добра съпоставимост на националните статистически данни, съгласувано с ЕВРОСТАТ.

В тази връзка, Комисията ще започне серия от проучвания и сътрудничество между службите, за да подпомогне предложените цели и действия, и разработването на аргументирани политики. Това ще стимулира работата в мрежа на участващите в оценката на въздействието и оценяването на политиката за културата на европейско, национално, регионално и местно равнище.

4.4. Включване на културата във всички релевантни политики

В член 151, параграф 4 от Договора за ЕО се призовава Общността да взема предвид културните аспекти при своята дейност по силата на други разпоредби от Договора, по-специално, за да зачита и развива многообразието на нейните култури.

За да работи по-добре по тази задача, Комисията ще засили вътрешната координация между службите си и ще задълбочи анализа на взаимодействието между културното разнообразие и другите политики на Общността, за да намери правилния баланс между различните легитимни цели на обществената политика, включително насърчаването на културното многообразие, посредством решения или предложения от регулаторен или финансов характер. Например Комисията създаде наскоро нова група от различни служби за тази цел.

С оглед на външното измерение е необходимо особено внимание относно установяването на диалог между много и различни култури и религии, насърчаването на разбирателството между ЕС и международните партньори и разширяването на публиката в партньорските страни. В този контекст образованието, и в частност това за човешките права, има съществена роля. Новата програма „Еразмус Мундус“ ще допринесе значително за това. Комисията оказва подкрепа на диалога и свързаните с култура дейности в рамките на Европейската политика на добросъседство (ЕПД), програмата „Инвестиране в хората“ и институции като евро-средиземноморската фондация за межкултурен диалог „Анна Линд“ и инициативата на Обединените нации „Алианс от цивилизации“. С някои партньори в областта на ЕПД и в Азия, и по света, се установяват специфични културни сътрудничества (напр. Културния фонд за Индия). Тези дейности имат независим характер.

С оглед на ефективната подкрепа на действията, свързани с културата в страните от Африка, Карибския и Тихоокеанския басейн, Европейската комисия предлага да създаде Културен фонд ЕС-АКТБ като съвместен европейски принос за създаването и разпространението на културни продукти от АКТБ. Този Фонд ще насърчи възникването на местни пазари и индустрии, като се стимулира и достъпа на местните хора до различни форми на културно изразяване, и също се увеличи достъпа на културни продукти от АКТБ до европейски пазари, чрез по-добър достъп до мрежите за разпространение и платформите на ЕС.

Х-ят Европейски фонд за развитие ще предостави стартово финансиране на този фонд, който ще бъде подпомогнат и от вноските на държавите-членки на ЕС.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

„Културата не е лукс, а необходимост.“ Гао Синцзян

Комисията счита, че е настъпило времето за нова Европейска програма за култура, която да е съобразена с реалностите на съвременния глобализиращ се свят.

Това Съобщение представя конкретни предложения както по отношение на поредица от общи цели, така и за нови методи на активизиране на културното сътрудничество в ЕС.

Европейският парламент, Съветът, Комитетът на регионите и Икономическият и социален комитет се приканват да вземат отношение относно настоящото Съобщение.

Съветът се приканва да предприеме подходящи действия за решения относно поредица от общи цели и подходящ процес на докладване в рамките на предложения отворен метод за координация, като впоследствие бъдат одобрени в заключенията на Европейския съвет.